

УДК 37.032

Вороніна М.С. °

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди,
кандидатка історичних наук, доцентка кафедри історичних дисциплін

ВИСВІТЛЕННЯ КВІР-ТЕМ В ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІНАХ ЯК МЕТОД ГЕНДЕРНО-ЧУТЛИВОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВИШУ

Квір-чутлива педагогіка доволі нова проблематика в сучасній вищій освіті України, не дивлячись на те, що вона абсолютно відповідає принципу гуманізації освіти, який є основним на даному етапі. Гендерно-чутлива педагогіка, як більш загальна, вже отримала певне визнання серед освітян(ок), приміром, авторка в навчальних програмах та в індивідуальних планах із 2003 року обов'язково серед виховних завдань зазначає «гендерно-чутливе виховання студент(ок)ів», заохочує використання фемінітивів. Однак ще на початку нульових з'явилась нагальна проблема запобігати гомофобним висловлюванням у вербальному просторі академічної аудиторії.

Безперечно, в межах спеціалізованого предмету з квір-тематики найпростіше реалізувати всі пізнавальні та виховні завдання, але я переконана, що оскільки подібні спецкурси апріорі мають чітко обмежену аудиторію та, зазвичай, студент(к)и заздалегідь уже позитивно налаштовані, то це найлегший шлях, утім охоплює занадто малу чисельність осіб. Більш складний та паралельно потенційно перспективніший шлях включення квір-тем у загальні предмети, в даному випадку на історичному факультеті Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди в межах викладання таких навчальних курсів як: «Історія первісного суспільства», «Історія Стародавнього Сходу», «Етнологія», «Людина і світ», «Методика викладання шкільного курсу «Людина і світ», спецкурсу «Гендерна історія». Аналіз джерел і застосування принципу історизму найкраще запобігає побутовим гомофобним стереотипам, переводячи дискусію в наукове річище.

Ключові слова: *Гендерно-чутлива педагогіка, вища освіта, педагогічний університет*

Квир-чувствительная педагогика довольно новая проблематика в современном высшем образовании Украины, несмотря на то, что она абсолютно соответствует принципу гуманизации образования, который является основным на данном этапе. Гендерно-чувствительная педагогика, как более общая, уже получила определенное признание среди преподавател(ьниц)ей, например, автор в учебных программах и в индивидуальных планах с 2003 года обязательно среди воспитательных

задач выделяет «гендерно-чувствительное воспитание студенто(к)в», поощряет использование феминитивов. Однако, еще в начале нулевых появилась насущная проблема предотвращать гомофобные высказывания в вербальном пространстве академической аудитории.

Бесспорно, в пределах специализированного предмета по квинтематике проще реализовать все познавательные и воспитательные задачи, но я убеждена, что поскольку подобные спецкурсы априори имеют четко ограниченную аудиторию и, как правило, студент(ки) уже заранее уже положительно настроены, то это самый легкий путь, к тому же охватывает слишком малую численность лиц. Более сложный и параллельно потенциально перспективный путь – включения квинтем в общие предметы, в данном случае на историческом факультете Харьковского национального педагогического университета им. Сковороды в пределах преподавания таких учебных курсов как «История первобытного общества», «История Древнего Востока», «Этнология», «Человек и мир», «Методика преподавания школьного курса «Человек и мир», спецкурса «Гендерная история». Анализ источников и применение принципа историзма лучше предотвращает бытовые гомофобные стереотипы, переводя дискуссию в научное русло.

Ключевые слова: Гендерно-чувствительная педагогика, высшее образование, педагогический университет

Queer-sensitive pedagogy is sufficiently new issue in Ukrainian's modern higher education, despite of the fact that it absolutely reflects the principles of humanizing of education, which is based on current stage. Gender sensitive pedagogy as more general discipline that has already been recognized by educators.

For example, author in the educational curriculum and in the individual plans remarked among the educative tasks " gender-sensitive education of students " from 2003 year and promotes the use of feminintives. However at the beginning of 2000 years an urgent issue appeared to prevent a homophobic language utterance in verbal space of an academic audience.

Indisputably, within the limits of the specialized subject of the queer themes is easier to achieve all cognitive and educative tasks. But I am convinced since that specialized courses have very limited audiences and as usual students in advance more positively disposed towards the subject. It's will be the easiest way, furthermore it is includes too small number of persons.

More difficult and potentially more perspective way is including of queer-themes in wider curriculum subjects, in this case on the historical department of G.S.Skovoroda Kharkiv National Pedagogical university within the limits of teaching of such educational courses as: «History of primitive society», «History of Ancient East», «Ethnology» " the Individual and society », «Method of teaching of school course, is «Man and sociaty», and the special course «Gender history».

Analysis of sources application of principle of historicism prevents domestic homophobic stereotypes better in all, translating a discussion in a scientific field.

Key words: Queer-sensitive pedagogy, higher education, pedagogical university

Актуальність. Гендерно-чутлива педагогіка актуальна для всіх студент(ок)ів, які вивчають соціогуманітарні дисципліни у вищій школі, але важко переоцінити значення даного підходу для студентів саме педагогічних вишів. Як мінімум вони багато вивчають таких дисциплін навіть на факультетах на кшталт фізико-математичного, а як максимум усі вони майбутні вчителі, які потім мають самі використовувати цей підхід, а головне бути гендерно-чутливими особистостями, бо найкращий виховний метод у педагогіці – це власний приклад. Їх майбутні учні ніколи не повірять у те, в що не вірить учитель(ка), і саме останні повинні створити клімат довіри, взаєморозуміння й толерантності в середині шкільних колективів.

Одна з перших публікацій взагалі на квір-тематику (немедичну) на пострадянському просторі з'явилась у 1998 році – І.С.Кон *«Лику та маски одностатевого кохання»* [Кон, 2003: с. 3]. Утім вона носила скоріш популяризаторський характер, оскільки там не було авторської наукової новизни чи навіть запропонованих гіпотез. Але одним із головних позитивних моментів було, так зване, подолання мовного та ідеологічного бар'єрів – це така собі компіляція іноземних текстів із психології, психіатрії, філософії, антропології (соціальної, культурної і т.д.), історії та правознавства. Зрозуміло, що за радянських часів у абсолютної більшості науковців (не говорячи вже про пересічних громадян) просто не було доступу до цих публікацій, на відміну від І.С.Кона, який був виїзним, тобто відвідував як країни соцтабору, так і капіталістичні. Напевно і на посаді головного наукового співробітника ленінградського відділу Інституту етнографії АН СРСР (1975-1985) мав кращий доступ до західних досягнень у етнографії (в західному варіанті: етнологія, культурна або соціальна антропологія), ніж співробітники подібного київського чи львівського відділів, не говорячи вже про викладач(а)ку етнографії на історичних факультетах українських вишів. І незаперечним тому доказом є те, що саме він був упорядником видання праць Маргарет Мід [Мід, 1988] і популяризатором інших у купі з ідеями Л.Демоза [Демоз, 2000] (історія дитинства, психоісторія). Справа в тому, що саме західні етнологи та антропологи свідомо чи несвідомо першими презентували гомосексуальний характер в ініціаціях, адекватне становище осіб «третьої статі» і не лише євнухів та ін. А головне що вони надали аргументи гендерно-чутливим педагогам: що представники первісних культур здатні толерантно ставитися до різних сексуальних ідентичностей, а представники «цивілізованих» все ще вагаються – чи то «не заразне?!»

Публікацій щодо квір-педагогіки – авторкою не було знайдено, та оскільки з гендерною педагогікою, яка на справді займається рівністю чоловіків і жінок – просування йде важко, то, напевно, дана міжнародна конференція "Квір-дослідження на пост-радянському просторі" й стане історіографічним та методичним проривом. Тому головна **мета** даної статті саме у презентації педагогічного досвіду і певних історичних рефлексій.

Із власного досвіду викладання таких навчальних курсів як «Історія первісного суспільства», «Історія Стародавнього Сходу», «Етнологія», «Людина і світ», «Методика викладання шкільного курсу «Людина і світ»,

спецкурсу «Гендерна історія» можу впевнено стверджувати, що поле для презентації квір-тем тут найширше і має абсолютно як наукове, так і виховне значення.

«Історія первісного суспільства» та «Етнологія» - об'єднує, в першу чергу, традиція ініціації. Окрім того, що студент(ки)и під час вивчення даної тематики дізнаються, що у багатьох етносів існувала обрядовість із характерними гомосексуальними ознаками [Gilbert, 1999], приміром у індіанців Америки, починаючи з ескімосів Аляски аж до Бразилії і навіть ще на Південь, неодноразово спостерігали гомосексуальні звичаї. Головною виховною метою є акцент на сприйнятті спільноту: іноді племена відносяться до них з повагою, або з байдужістю, або з презирством, але вони завжди терпимі. Натомість, слід зазначити, що майже постійно спостерігається певне несприйняття студент(к)ами на початку висвітлення подібної інформації. Але набагато толерантніше квір-теми сприймаються, чим більше доповідей лунає на семінарському занятті академічної групи будь-якого курсу навчання. Викладачу, безумовно, доводиться постійно зупиняти гомофобні вигуки, «гримаси» огиди. У будь-якому разі не існує єдиної для всіх методики викладання квір-тематики, утім, кожн(а)ий ще на початках професійної діяльності усвідомлює, які прийоми все ж таки дають найкращий результат і максимально спрацьовують у більшості ситуацій, оскільки в паралелі досить часто одні клас чи група відрізняються від інших, не кажучи вже про рік від року. І в цьому плані краще зрозуміти особливості власного темпераменту, а не втілювати всі підряд новомодні методичні розробки. Особисто мені найкраще вдається застосування «сократівського методу» (Сократ, філософ стародавніх Афін, чиї діалоги записав Платон, вів дискусії незвичайним чином, переважно задаючи співрозмовникові запитання. Розбираючись в предметі разом з співрозмовником і задаючи доброзичливі питання, на кожне з яких слідувала як правило ствердна відповідь, Сократ підводив співрозмовника до більш повного бачення предмету обговорення і висновків, які спочатку були для співрозмовника не очевидними [Козлов, 2015]. У сучасній модифікації він ще зветься «принципом трьох так», але це більш комерціалізований варіант). Складність його в тому, що майже не можливо заздалегідь підготувати питання, оскільки важко передбачити настрої аудиторії, наскільки вони емоційно вже виснажені (відсутність вигуків може бути пов'язана з банальною втомою). А от гомофобні «аргументи» доволі повторювальні, тому їх можна «колекціонувати» в своїй пам'яті разом із контраверсійними питаннями, які будуть із іншого ракурсу презентувати проблему, більш зрозумілого, паралельного. Такі накопичення відбуваються, так би мовити, цілодобово і всесезонно, тобто неможна квір-темами цікавитись лише під час підготовки до заняття: цікавість і аналіз мають бути стилем життя, гендерні лінзи мають бути задіяні під час перегляду новин, ток-шоу, документальних і художніх фільмів і навіть демотиваторів у соцмережах.

Урок-диспут, звісно, бажаний і показовий в педагогічній діяльності, але, на мою думку, не слід їм зловживати і краще використовувати лише його елементи, в іншому випадку велика вірогідність викладання нової теми чи то

доповіді перетворити на хаос. Більш конструктивним буде повернення до академічного стилю, приміром, антропологічні дослідження народів Північної Азії краще представлені в літературі, тому фрази на кшталт: «Серед чукчів, коряків, камчадалов і ескімосів також зустрічаються зміни статі. У чукчів зустрічається окрема гілка шаманізму, в якій чоловіки і жінки змінюють стать частково або повністю (травестізм)» [Крашенников, 1755] - коли досить часто звучать в аудиторії, то створюють сприятливий фундамент у підсвідомості студентства щодо гендерної чутливості, можна навіть говорити про певну інституалізацію в їх свідомому сприйнятті.

Оскільки кінематограф створив певний маскулінний стереотип щодо воїнів-індіанців, то реферати на тему «бардашів» є яскравим прикладом розриву шаблону (вони були названі європейцями Бардаш або бердах, бердаче, berdache "від перського" bardaj ", або іспанського bardajo або bardoja, спочатку зневажливий термін, що означає пасивного гомосексуального партнера," хлопчика для утіх ", І.С.Кон навіть робить висновок, що російське слово «бардак» від нього походять [Кон, 2003: с. 177]. Тим не менш, індіанські berdache дуже сильно відрізняються від європейського значення" berdaj ", " еретика-содоміта ", як записано про це хрестоносцями під час вторгнення в Персію в середні століття. Замість цього, в американській культурі, цей термін охоплює поняття протилежної гендерної ідентичності, відмінної від своєї анатомічної статі без будь-яких сексуальних уподобань. Вони розглядалися місцевими племенами, як такі, що мають священний статус. Індіанська духовна філософія не тільки приймає статус "третьої статі", але майже заохочує його. За рідкісним винятком деяких з найбільш воєвничих племен, таких як Apache і Comanche, бардаш комфортно існують майже в кожному племені північноамериканських індіанців, особливо на Середньому Заході, Великій Долині і Південно-Заході. Їх проміжне положення дозволило бардашам ставати посередниками в суперечках між статями, допомагати вирішувати подружні конфлікти або сприяти романам. Бардаши були вільні від ритуальних обмежень, пов'язаних з менструацією, вагітністю, або годуванням груддю. Одночасно Бардаши ставали батьками для дітей-сиріт або дітей з багатодітних сімей – і цей особливо показово та актуально щодо дискусій про «дозвіл чи не дозвіл» батьківства для осіб із гомосексуальною орієнтацією, бо акцентується по-перше на «нормальності» передачі дітей на виховання, а по-друге, презентації соціальної функції, замість патріархального зациклювання на соціальному обов'язку жінок.

«Історія Стародавнього Сходу» оскільки хронологічно дуже близька до «Історії первісного суспільства», тому також багата на квір-теми, утім методи усної історії тут не актуальні, а інтерпретація малочисельних текстів є доволі складним завданням для молоді. Певну структуризацію даного періоду можуть надати рефлексії французького філософа та історика Мішеля Фуко [Фуко, 2002], який не лише вказує на існування певної моди «з таким заповом оспівували юнаків», а й на трансформації у педагогіці. Приміром, у Римській імперії, що стала правонаступницею завоювань Олександра Великого і частково замінила грецьку культуру, розповсюдивши свою владу на більшу

частину Стародавнього Сходу, розпочалась інституалізація педагогічної практики: «учитель повинен плекати до учня батьківські почуття і розглядати себе як представника тих, хто довірив йому своїх дітей» [Фуко, 2002]. Тим не менше, конкретно на заняттях з історії головним із компонентів є робота з першоджерелами і в цьому плані, якщо опрацювання текстів серйозно ускладнюються особливими мовними бар'єрами (в сенсі, що це не просто інша, а саме давня, яка суттєво відрізняється від сучасної або взагалі «мертва» мова), тобто студенти мають сприймати через посередника-перекладача, що менше відповідає історичному принципу об'єктивності, оскільки останн(я)ій ма(в)ла різноманітні гендерні стереотипи чи навіть фобії, що в свою чергу впливає на якість перекладу. Тому на допомогу приходить максимально толерантна історична антропологія, що з часів школи Аналів прагне відновити історію мовчазної більшості, саме вона довела значимість наочних джерел. Стосовно квір-тематики, приміром, у Давньому Китаї саме Роберт Ван Гулік заново презентував громадськості в 1951 році «Еротичні гравюри епохи Мін» [Ван Гулік, 2000], які випадково купив у японських антикварів і хоча ці друкарські кліше відносились вже до XVII століття, але висока дослідницька культура спонукала його видати обмеженим тиражом у 50 екземплярів і розіслати до найбільших китаєзнавчих центрів світу. В свою чергу це видання не лише спровокувало розрив шаблонів, а й започатковувало наукову дискусію, в результаті якої сам же Ван Гулік у 1961 році опублікував монографію «Сексуальная жизнь в древнем Китае», але тепер уже наукова розвідка сягала й XVII століття до нашої ери. Як охарактеризував цю книгу Річард Бернстайн «Великий історик пізнього періоду широко відомий під назвою «69» ...представив гомосексуальні відносини чоловіків і жінок, що описані «зі скрупульозними та співчуваючими подробицями», трансвестизм, ексгібіціонізм, вуайєризм, садизм і мазохізм...» [Бернстайн, 2014]. На цьому прикладі ми можемо побачити, що історія як бездонний колодязь, і навіть коли відбувається чергова криза під гаслом «уже немає нових тем» - це просто народження нової дослідницької парадигми та актуалізація пошуку нових джерел. Так само й свідомість слухацької аудиторії здатна переформатуватися й відкритися для нових знань і як це б парадоксально не звучало до нових гендерних стереотипів – позитивно налаштованих квір-педагогікою.

Інші хронологічні періоди, зрозуміло, також містять квір-тематику, але як тільки на певній території починала домінувати «іудаїстична гілка релігії» (іудаїзм, християнство, іслам), то квір-студії переходять у іншу площину висвітлення: переслідувань і покарань, де основними джерелами в часи «мовчазної більшості» є світські або релігійні судові справи. Приміром, «спеціалісти в області судової медицини більш за все цікавились тілесними ознаками, за якими можна розпізнати та викрити содоміта», чим був відомий придворний лікар папи Паоло Захія (1584-1659) [Кон, 2003: с. 14]. Така собі зміна парадигм із релігійної («содомський гріх») на психіатричну («сексуальна психопатія») в XIX столітті, насправді більше схожа на дослідження наукових збочень, якщо їх намагатися презентувати студент(к)ам, тому до створення «фундаменту безпеки» із знань про існування інших гендерних норм, не бачу

доцільності розпочинати з таких історичних епох, а не тільки тому, що їх на даний момент немає у особистому навчальному навантаженні.

Спецкурс з «Гендерної історії» у своїй структурі взагалі містить безпосередньо частину - «Тема 5 Світова історія квір». Тут вже більше акцентується увага на понятійному апараті, більше контролюються «гомофобні» маркери у висловлюваннях студентів(ок). Міждисциплінарним зв'язком є використання етнологічних нарисів, але тут вже акцент робиться на аналізі маскулінності (по-перше, це попередня тема спецкурсу, а по-друге, гомофобія як і гомосексуальні риси ініціацій нерідко пов'язані саме з цією проблематикою, а не суто гомосексуальною ідентичністю). Яскравим прикладом є «чоловічі будинки»: «Такі типові будинки холостяків або общинні приміщення ...Меланезія, Мікронезія...перетворюються [іноді] в мечеті, дорадчі камери, як на Філіппінах, гостьові для мандрівників) [Шурц, 1907: с. 104]. І.С.Кон виділяє мінімум чотири автономних типи, що стає результатом існування різноманітних закритих чоловічих співтовариств. Крім того, аналізується квір і з точки зору фемінізму, цікаво, що протягом тисячоліть можна спостерігати гендерну дискримінації жіночої гомосексуальності, оскільки чоловіча інституалізувалась як в позитивному, так і в негативному сенсі цього слова. У «лояльні часи» чоловічі одностатеві стосунки були визнані суспільством, регламентовані та були своєрідною ознакою стратифікації у конкретному суспільстві. Врешті, в багатьох етносах були створені «побутові» умови: ті ж чоловічі будинки (дівчата до заміжжя залишались із батьками, а після з власними дітьми). Зрозуміло, що коли розпочалась криміналізація гомосексуальності, приміром в Англії в 1533 році, то він стосувався лише «актів між дорослими чоловіками», бо в патріархальному суспільстві жінки завжди на маргінесі. Тому на піку Першої хвилі фемінізму Август Бебель у 1911 році в німецькому рейхстазі піднімав питання про скасування подібного закону, в протилежному випадку пропонував засуджувати й лесбійок на законодавчому рівні [Вороніна, 2012: с. 250].

Тим не менше, зосереджуючись на термінології, маємо все одно розуміти середовище існування учнів наводити зрозумілі в їх «контенті» приклади, а не абстрактно-далекі. Обов'язково слід гасити стигматизацію в аудиторії бо вибір сексуальної орієнтації не відбувається швидко і може змінюватись із часом, тому головне щоб молода людина робила вибір спираючись на свої відчуття, а не тиск суспільства або навпаки на знак протесту (що більш притаманне сильним особистостям). Не останню роль у квір-педагогіці грає іронія, яка створює атмосферу рівності в сенсі, що не дивлячись на їх юний вік до них ставляться по-дорослому, так би мовити не сюсюкаються та й, в принципі використання гумору досить часто полегшує сприйняття важких тем, допомагає розрядити обстановку, зробити перезавантаження.

Під час лекцій та семінарських занять таких курсів як «Людина і світ», «Методика викладання шкільного курсу «Людина і світ» більше акцент робиться саме на сучасному становищі ЛГБТ-спільноти. В основному йде корегування побутової гомофобії. Чи потрібно «нав'язувати» прийоми «квір-

педагогіки» - так, бо людина, яка обрала цю надзвичайну професію, як навчати, має навчитись долати власні забобони, оскільки принцип гуманізації освіти в Україні ще ніхто не відміняв. Головним меседжем на всіх цих заняттях є все ж таки орієнтація на незаперечну гуманізацію освіти та особливу роль вчител(ьки)я як взірця гендерно-чутливої поведінки.

Висновки. Квір-педагогіка – це один із ключових компонентів формування самодостатньої особистості, яка має на перше місце ставити свою майбутню професійну самореалізацію, а не відповідність гендерним стереотипам, які за суттю своєю завжди відстають від сучасних реалій життя й одна зі складових яких все ж таки гальмування розвитку суспільства через консервування уявлень. До речі, обрання професії вчителя для хлопців також овіяно певними гендерними стереотипами, тому подібні квір-теми навчать не в останню чергу і їм долати певні стереотипи, а потім допомагати іншим. Головним напрямком наступних наукових і педагогічних студій полягає в кількісному збільшенні історичного фактажу з квір-тематики і ознайомленням із новими творчими методиками для використання в академічній аудиторії.

Список використаних джерел

1. Бернстайн Ричард Восток, Запад и секс. АСТ: CORPUS; Москва; Перевод: Татьяна Азаркович – 2014 – 448 с. Режим доступа до ресурсу: <http://www.abirus.ru/user/files/Ebooks/bernstayn.pdf>
2. Ван Гулик Р. Сексуальная жизнь в древнем Китае / Перевод с английского А. М. Кабанова. СПб., 2000. 400с. ISBN 5-85803-115-3 Глава 2 Династия поздняя Чжоу 770-222 гг. Режим доступа до ресурсу: http://www.plam.ru/cultur/seksualnaja_zhizn_v_drevnem_kitae/p1.php#metkadoc2
3. Воронина М.С. «Советский феминизм» как результат первой волны феминизма на украинских землях (1900-1930-е годы).// Женщины и мужчины в контексте исторических перемен: Материалы Пятой международной научной конференции РАИЖИ и ИЭА РАН, 4-7 октября 2012 г., Тверь. – М.: ИЭА РАН Т.2. – 514 с. С. 249-251.
4. Де Моз, Л. Психоистория. / Ллойд Демоз – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2000. – 512 с.
5. Козлов Н.І. Метод Сократа, сократівський діалог http://psychologis.com.ua/metod_sokratazpt_sokratovskiy_dialog.htm
6. Крашеников Степан Петрович Описание Земли Камчатки. Т.1 – СПб. 1755 – 438 с.
7. Кон И.С. Лики и маски однополрой любви. Лунный свет на заре/ И.С.Кон, - 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ООО «Издательство «Олимп»: Издательство АСТ», 2003. – 574 с. С. 3.
8. Мид М. Культура и мир детства. Избранные произведения / Ред., сост. и автор послесловия И.С. Кон. – М.: Наука., 1988. – 429 с.
9. Фуко М. История сексуальности-III: Забота о себе/ Пер, с фр. Т. Н. Титовой и. О. И. Хомя под общ. ред. А. Б. Мокроусова. - Киев: Дух и литера. Режим доступа до ресурсу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/fuko_3/06.php
10. Шурц Г. История первобытной культуры. – Санкт-Петербург, 1907. С.104 <http://elib.tomsk.ru/purl/1-11713/>

11. Gilbert H. Herdt *Sambia Sexual Cultures: Essays from the Field*. University of Chicago Press 1999 327 c. Available at: <https://books.google.com.ua>

Отримано 10.08.2017

УДК 316.1

Червінська Т.Г. °

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет соціології, кандидатка соціологічних наук, доцентка

ПОНЯТТЯ (ГЕТЕРО)НОРМАТИВНОСТІ У КВІР-ТЕОРІЇ

У статті розглядаються ключові ідеї квір-теорії у їх взаємозв'язку з поняттям нормативності. Аналізуються функції та пізнавальний статус поняття гетеронормативність, розглядається практичний та пізнавальний потенціал квір-теорії

Ключові слова: *стать, гендер, квір, сексуальність, норма, гетеронормативність, примусова гетеросексуальність, гетеросексуальна матриця, квір-теорія*

В статье рассматриваются ключевые идеи квир-теории в их связи с понятием нормативности. Анализируются функции и познавательный потенциал понятия гетеронормативность, рассматривается познавательный и практический потенциал квыр-теории.

Ключевые слова: *пол, гендер, квир, сексуальность, норма, гетеронормативность, принудительная гетеросексуальность, гендерные исследования, квир-теория.*

The article focuses on the key ideas of queer theory in their connection with the concept of normativity. The functions and cognitive status of the concept of heteronormativity are analyzed, the practical and cognitive potential of queer theory is considered.

Keywords: *sex, gender, queer, sexuality, norma, heteronormativity, compulsory heterosexuality, heterosexual matrix, queer-theory*

Актуальність. Квір-теорія – це міждисциплінарний академічний проект, який виник на початку 1990-х років як радикальна теоретична альтернатива більш конвенційним концепціям гендеру та сексуальності. Квір-